

Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen, takaisinperintä

TVK:n ohje 2.11.2022

Elina Holmas
elina.holmas@tvk.fi

Sisällys

Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja korvauksen takaisinperintä	3
1. Johdanto.....	3
2. Oikaisumenettely.....	4
2.1. Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen	4
2.1.1. Asiavirheen korjaaminen	5
2.1.2. Korjaaminen asianosaisen vahingoksi	7
2.1.3. Kirjoitusvirheen korjaaminen	9
2.1.4. Menettely virheen korjaamisessa	11
2.2. Lainvoimaisen päätöksen oikaisu.....	14
2.2.1. Mitä tarkoitetaan uudella selvityksellä?	14
2.2.2. Menettely.....	15
2.3. Päätöksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen takia.....	16
2.3.1. Mitä tarkoitetaan korvauksen tarkistamisella?	16
2.3.2. Menettely.....	19
3. Päätöksen poistaminen.....	20
3.1. Yleistä.....	21
3.2. Poistoperusteet.....	22
3.3. Menettely päätöksen poistamisessa.....	26
3.4. Oikeuskäytäntöä.....	30
4. Korvauksen takaisinperintä.....	31

4.1. Takaisinperintä pääsääntönä	32
4.2. Takaisinperinnän kohtuullistaminen	33
4.3. Vilpillinen menettely	37
4.4. Vähäinen määrä	37
4.5. Oikeuskäytäntöä	38
4.6. Menettely takaisinperinnässä	39
4.7. Takaisinperintä kuittaamalla	43
4.8. Takaisinperintä - verotus ja tulorekisteri	44
5. Kuvaus kokonaisprosessista	46

Oikaisumenettely, päätöksen poistaminen ja korvauksen takaisinperintä

1. Johdanto

Tapaturmavakuutuskeskus (TVK) on kiertokirjeellä 33/1994 antanut soveltamisohjeita aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperintää koskevista säännöksistä perustuen 1.1.1995 voimaan tulleisiin tapaturmavakuutuslain säännöksiin (HE 116/1994 vp). TVK on kiertokirjeellä 32/1994 antanut soveltamisohjeita virheiden korjaamista, lainvoimaisen päätöksen oikaisemista ja päätöksen poistamista koskevista säännöksistä. TVK on kiertokirjeellä 12/2004 antanut soveltamisohjeita virheiden korjaamista koskevista säännöksistä perustuen 1.1.2004 voimaan tulleisiin tapaturmavakuutuslain säännöksiin (HE 159/2003 vp). Tapaturma-asiain korvauslautakunta (Tako) on antanut kiertokirjeellä 8/2012 ohjeita lausuntopyyntöjen tekemisestä tilanteissa, joissa annettua päätöstä tarkistetaan olosuhdemuutoksen johdosta tai joissa on kyse lainvoimaisen päätöksen oikaisusta.

Työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 34 luvussa säädetään oikaisumenettelystä, päätöksen poistamisesta ja takaisinperinnästä. Lain VIII osaa ja siten 34 lukua sovelletaan myös ennen 1.1.2016 sattuneisiin vahinkotapahtumiin. Säännökset vastaavat tapaturmavakuutuslain säännöksiä, jotka yhdenmukaistettiin muiden sosiaaliturvaetuuksia sääntelevien lakien kanssa viimeksi vuonna 2011 (HE 274/2010 vp) ja sitä ennen vuonna 2007 (HE 167/2006 vp). Oikaisumenettelyyn liittyy myös säännös korvauksen tarkistamisesta olosuhdemuutoksen takia (137 §) ja säännös maksamisen keskeyttämisestä (148 §), joita sovelletaan myös ennen 1.1.2016 sattuneisiin vahinkotapahtumiin.

TVK tai Tako ei ole antanut ohjetta oikaisumenettelystä tai takaisinperinnästä työtapaturma- ja ammattitautilain (TyTAL) voimassaoloaikana.

Tähän ohjeeseen on siirretty vanhoissa TVK:n ohjeissa (32/1994, 33/1994) olleet asiat soveltuvien osin ja tämä uusi ohje kumoaa vanhat ohjeet näiltä osin.

2. Oikaisumenettely

Asianosaiselle annettu korvauspäätös voi myöhemmin osoittautua virheelliseksi siten, että päätös on alusta alkaen ollut virheellinen. Virheellisyys voi johtua päätöksen perusteena olleista selvityksistä, tosiseikoista tai virheellisestä laintulkinnasta. Tällöin päätöstä on korjattava antamalla uusi päätös. Oikaisumenettelyyn katsotaan kuuluvan päätöksessä olevan asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen poistamalla päätös (TyTAL 244 §) sekä lainvoimaisen päätöksen oikaisu (TyTAL 245 §). Oikaisumenettelyyn kuuluu myös päätöksen ja korvauksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen johdosta (TyTAL 137 §), mutta tällöin päätös on alun perin ollut oikeellinen ja päätöksen tarkistaminen koskee aikaa olosuhdemuutoksesta alkaen.

2.1. Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen

244 § Asia- ja kirjoitusvirheen korjaaminen

”Jos vakuutuslaitoksen päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen taikka päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe, vakuutuslaitos voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen. Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen.

Vakuutuslaitoksen on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe. Virhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen.”

2.1.1. Asiavirheen korjaaminen

Sosiaalivakuutusta koskevissa etuuslaeissa on erikseen säädetty päätöksessä olevan asia- tai kirjoitusvirheen korjaamisesta hallintolain sijaan. Myös työtapaturma- ja ammattitautilaissa on hallintolain säännöstä rajoitetumpi mahdollisuus korjata päätöksessä oleva asia- tai kirjoitusvirhe asianosaisen vahingoksi.

Työtapaturmakorvausasioiden monimuotoisuuden vuoksi virheen ilmeisyys ja asianosaisen myötävaikutus virheen syntymiseen on usein tulkinnanvaraista. Myös lopputuloksen kohtuuttomuutta yksittäisen asianosaisen kannalta on usein vaikea arvioida.

Asiavirhe korvauspäätöksessä voi johtua siitä, että korvauspäätös on annettu virheellisten tai puutteellisten selvitysten perusteella, lakia on sovellettu väärin tai päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe.

Asiavirhe voidaan korjata joko vakuutuslaitoksen omasta aloitteesta tai asianosaisen vaatimuksesta.

Asiavirheellä ei tarkoiteta tilanteita, joissa esimerkiksi olosuhteiden muutos tapahtuu päätöksen antamisen jälkeen eikä muutos ulota vaikutustaan korvauksen alkamisajankohtaan, taikka korvauksen lakkautusajankohtaa aikaistetaan. Tällöin on kyse TyTAL 137 §:n mukaisesta korvauksen tarkistamisesta ja tarkistaminen tehdään olosuhteiden muutoksesta lukien.

Virheellinen selvitys tarkoittaa sitä, että ratkaisun perusteena olleissa tiedoissa on virheellisyyttä. Esimerkiksi työnantaja on voinut antaa väärät sairausajanpalkkatiedot tai virheelliset ansiotiedot vuosityöansiota varten.

Esimerkki: Työnantajan tekemän tapaturmailmoituksen mukaan tapaturma olisi sattunut työssä. Vakuutuslaitos antaa korvattavuutta koskevan päätöksen ja ryhtyy maksamaan lain mukaisia korvauksia työtapaturman johdosta. Myöhemmin käy ilmi, että tapaturma onkin sattunut vapaa-ajalla. Korvattavuutta koskevassa korvauspäätöksessä on asiavirhe, koska se on perustunut virheelliseen selvitykseen. Se ja myöhemmät korvattavuutta koskevat päätökset tulee asianosaisen suostumuksella poistaa / korjata ja mikäli asianosainen ei anna tähän suostumustaan vakuutuslaitoksen tulee hakea päätösten poistamista muutoksenhakulautakunnalta.

Tamla on vuonna 2006 antamassaan ratkaisussa (4456/2006) katsonut, että vakuutuslaitos ei voi, hakematta lainvoimaisen päätöksen poistamista, uudella päätöksellä katsoa, että kysymyksessä ei olekaan ollut työssä tai työstä johtuvissa olosuhteissa sattunut tapaturma. Vakuutuslaitos oli 3.8.2005 antamallaan lainvoiman saaneella päätöksellä myöntänyt A:lle 16.3.2005 sattuneen työtapaturman johdosta korvausta sairaanhoitokuluista. Päätöksessä oli lisäksi lausuttu, että jatkokorvauksesta vakuutuslaitos antaa päätöksen saatuaan pyytämänsä selvitykset työnantajalta. Koska vakuutuslaitos oli 3.8.2005 antamallaan lainvoiman saaneella päätöksellä todennut 16.3.2005 sattuneen tapaturman työtapaturmaksi ja myöntänyt A:lle sen johdosta tapaturmavakuutuslain mukaista korvausta, vakuutuslaitos ei voi, hakematta purkua lainvoimaiseen päätökseen, uudella päätöksellä katsoa, että 16.3.2005 kysymyksessä ei olekaan ollut työssä sattunut tapaturma.

Esimerkki: Vuosityöansion määrittämiseksi on pyydetty tulotietoja tulorekisteristä. Myöhemmin käy ilmi, että tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja on korjattu ja aiemmin käytetyt tiedot osoittautuvat virheellisiksi. Mikäli uusien korjattujen tietojen perusteella määritetty vuosityöansio olisi aikaisempaa pienempi, vakuutuslaitoksen tulisi saada asianosaisen

suostumus asiavirheen korjaamiseen tai hakea aiemmin annettujen päätösten poistamista.

Puutteellinen selvitys tarkoittaa sitä, että jostakin asiaan vaikuttavasta seikasta on jäänyt selvitys hankkimatta tai saamatta.

Esimerkki: Työnantaja on aiemmin ilmoittanut, että sairausajanpalkan maksaminen on päättynyt, mutta onkin sitten jatkanut sen maksamista ilmoittamatta tästä vakuutuslaitokselle. Vakuutuslaitos on maksanut myöntämänsä päiväraha korvauksen väärin ja annettu korvauspäätös on siten perustunut virheelliseen ja puutteelliseen selvitykseen. Päätös on perustunut myös ilmeisen väärään lain soveltamiseen.

Ilmeisellä lainvastaisuudella tarkoitetaan sekä materiaalisia virheitä että muotovirheitä.

Menettelyvirheellä tarkoitetaan sitä, että korvauskäsittelyssä on tapahtunut sellainen virhe, jonka voidaan otaksua olennaisesti vaikuttaneen jutun lopputulokseen. Virhe voi koskea esimerkiksi päätöksentekijöiden esteellisyyttä, päätöksen perustelemista tai asianosaisen kuulemista.

Asiavirhe korvauspäätöksessä voidaan korjata joko TyTAL 244 §:n mukaisella korjaamismenettelyllä tai TyTAL 246 §:n mukaisesti hakemalla päätöksen poistoa.

2.1.2. Korjaaminen asianosaisen vahingoksi

Päätös voidaan korjata asianosaisen eduksi tai vahingoksi.

Päätöksen korjaaminen asianosaisen vahingoksi edellyttää kuitenkin, että asianosainen suostuu päätöksen korjaamiseen. **Suostumusmenettely** ilmentää hallinto-oikeudellista luottamuksensuojaperiaatetta. TyTALin mukaisissa korvauksissa on kyse asianosaisen

toimeentuloturvasta, joten prosessuaalinen kynnys päätöksen muuttamiseen asianosaisen vahingoksi on korkeampi kuin muissa hallintopäätöksissä.

Korvusoikeuden vahvistaminen ja pysyvyys ovat asianosaisen kannalta tärkeitä, koska ne saattavat turvata hänen toimeentulonsa loppuelämän ajaksi. Vakuutuslaitoksen ratkaisun sitovuudella on merkitystä myöskin sen oikeellisuuden kannalta.

Vakuutuslaitokselle on myös asetettu selvittämisvelvollisuus korvauksen perusteena olevista seikoista. Näillä seikoilla sekä sillä, että ratkaisun muuttaminen myöhemmin asianosaisen vahingoksi ei ole yksinkertaista, on ohjaavaa vaikutusta korvauskäsittelyn laadun ja oikeellisuuden näkökulmasta.

Vakuutuslaitoksen juridista korvattavuutta (esimerkiksi xx.xx.xxxx sattunut vahinkotapahtuma oikeuttaa korvaukseen työmatkatapaturmana) koskevan lainvoimaisen päätöksen vaikutukset ulottuvat eräiltä osin pidemmälle kuin siihen aikaan, jota päätös suoranaisesti koskee. Määräaikaisen päätöksen on katsottu sitovan vakuutuslaitosta juridisen korvattavuuden osalta myös jatkokorvauspäätöksiä tehtäessä. Vakuutuslaitos voi poiketa tästä sitovuudesta asianosaisen vahingoksi vain asianosaisen suostumuksella tai hakemalla lainvoimaisen päätöksen poistamista. Asianosaisen eduksi päätöksen sitovuudesta vakuutuslaitos voi poiketa asian uudelleen käsittelyä koskevan säännöksen (245 §) perusteella.

Suostumusta tulee pyytää kirjallisesti. **Nimenomaisella suostumuksella** tarkoitetaan sitä, että asianosaiselle ilmoitetaan kirjallisesti virheen sisältö ja miten se korjattaisiin, oikaisemisen vaikutukset sekä että asianosainen ilmoittaa hyväksyvänsä korjauksen.

Mikäli asianosainen ei anna suostumustaan päätöksen korjaamiseen oikaisemalla se hänen vahingokseen, vakuutuslaitoksen tulee korjata päätöksessä oleva virhe hakemalla lainvoimaisen päätöksen poistamista muutoksenhakulautakunnalta TyTAL 246 §:n mukaisesti.

Esimerkki: Ansion alenemaa laskettaessa vahingoittuneen ansiotiedot osoittautuvat virheellisiksi. Vakuutuslaitos saa myöhemmin lisäselvitystä, jonka perusteella ansiot ovat suuremmat ja ansion alenema jää aiemmin laskettua pienemmäksi. Vakuutuslaitos voi pyytää vahingoittuneelta suostumusta asiavirheen korjaamiseen ja tapaturmaeläkkeen myöntämiseen oikeanmääräisenä. Jos vahingoittunut ei suostu asiavirheen korjaamiseen hänen vahingokseen, vakuutuslaitoksen tulee hakea tamlalta aiemman tapaturmaeläkepäätöksen poistamista.

Pyydettäessä asianosaiselta suostumusta asiavirheen korjaamiseen, hänelle tulee samalla kertoa takaisinperinnästä, mikäli asiavirheen korjaaminen johtaisi siihen, että aiemmin myönnetty korvaus muuttuisikin aiheettomaksi. Tämä on asianosaiselle olennainen tieto sen arvioimiseksi, mitä vaikutuksia suostumuksen antamisella olisi ja se voi vaikuttaa siihen, antaako hän suostumustaan. Samalla tulee kertoa myös menettelystä ja siitä, että takaisinperinnästä annetaan myöhemmin erillinen valituskelpoinen päätös.

2.1.3. Kirjoitusvirheen korjaaminen

Vakuutuslaitoksen on korjattava päätöksessä oleva **ilmeinen** kirjoitus- tai laskuvirhe tai muu niihin verrattava selvä virhe.

Kirjoitusvirhe voidaan korjata myös asianosaisen **vahingoksi** ilman tämän suostumusta tai hakematta päätöksen poistoa. Tällöin asianosaista on kuitenkin **kuultava**. Jos kirjoitusvirhe korjataan asianosaisen eduksi, kuuleminen ei ole tarpeen. Kirjoitusvirhettä ei saa kuitenkaan korjata, jos korjaaminen johtaisi **kohtuuttomaan lopputulokseen** eikä virhe ole aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä.

Kirjoitus- ja laskuvirheellä tarkoitetaan sitä, että tiedot, jotka ovat olleet päätöksen perustana, ovat olleet oikeita, mutta päätöstä valmisteltaessa tai sitä kirjoitettaessa on

sattunut kirjoitus- tai laskuvirhe tai niihin rinnastettava tiedonsiirtovirhe. Tyypillisiä virheitä ovat virheet päivämäärissä, vuosiluvuissa ja korvaussummissa. Tyypillinen kirjoitusvirhe voisi olla se, että raajojen puolet menevät sekaisin ja vasen muuttuikin kirjoitettaessa oikeaksi ja päinvastoin.

Esimerkki: Korvattavaksi vammaksi on katsottu oikean olkapään vamma ja vahingossa kirjoitusvirheen johdosta päätöksellä korvattavaksi vammaksi todetaankin vasemman olkapään vamma. Kirjoitusvirhe on ilmeinen, jos selvityksistä voi selvästi todeta, että vasempaan olkapäähän ei ole kohdistunut minkäänlaista vammaa. Sen sijaan ilmeisestä kirjoitusvirheestä ei välttämättä ole kyse silloin, jos korvattavaksi vammaksi on katsottu olkapään venähdysvamma, mutta päätöksellä korvattavaksi vammaksi todetaankin olkapään kiertäjäkalvosimen repeämä.

Säännös on tarkoitettu sovellettaviksi vain selvien ja helposti havaittavien **teknisten virheiden** korjaamiseen. Virheellisyyden tulee olla kiistaton. Päätöstä koskevan muutoksenhaun vireilläolo ei estä kirjoitusvirheen korjaamista. Korjaaminen ei edellytä myöskään asianosaisen yhteydenottoa, vaan se voi tapahtua myös vakuutuslaitoksen aloitteesta.

Jos on epäselvyyttä siitä, onko virhe kirjoitus-, lasku- vai asiavirhe, se tulisi katsoa asiavirheeksi.

TyTAL 244 §:n mukaisella virheellä ei tarkoiteta tilannetta, jossa korvausratkaisu on tehty oikein oikealle henkilölle, mutta korvaus maksetaan vakuutuslaitoksen virheestä johtuen **väärän henkilön tilille**. Kun maksuvirhe tapahtuu vakuutuslaitoksen virheestä, oikealle asianosaiselle tulee maksaa saamatta jäänyt korvauserä heti, kun virhesuoritus havaitaan ja virhesuorituksen perintä virhesuorituksen saajalta tulee käynnistää.

Virhesuorituksen perinnässä ei ole asiallisesti kyse TyTAL 247 §:n mukaisesta takaisinperinnästä vaan yksityisoikeudellisesta perusteettoman edun palautuksesta.

Perusteeton etu tarkoittaa sitä, että sen saaja ei ole oikeutettu etuun. Näin on esimerkiksi tilanteessa, jossa korvauksensaajalle kuuluva korvaus maksetaan vahingossa esim. pankkitilitietovirheestä johtuen henkilölle, jolle korvaus ei kuulu. **Perusteettoman edun palautuksella** tarkoitetaan sitä, että aiemmin tehty aiheeton suoritus halutaan peruuttaa ja sitä haetaan palautettavaksi. Perusteettoman edun palautus edellyttää, että perusteettoman edun saaminen ja hyötyminen on tapahtunut nimenomaan toisen kustannuksella. Kyseessä on oikeudellinen menettely, jolla perusteetonta taloudellista etua esim. korvausta saanut henkilö veloitetaan palauttamaan etu vakuutuslaitokselle. Perusteettoman edun saajan ja sen maksajan välillä ei ole ollut mitään sopimusta tai muutakaan perustetta maksun tapahtumiselle. Perusteettoman edun palautus ei tarkoita samaa kuin vahingonkorvaus eikä se edellytä minkäänasteista syyllisyyttä edun saaneelta henkilöltä.

2.1.4. Menettely virheen korjaamisessa

Korjaamiasian vireille tuloon ja käsittelyyn sovelletaan hallintolain (434/2003) säännöksiä virheen korjaamisesta.

Hallintolaki 52 § Korjaamiasian vireilletulo ja käsittely

” Viranomainen käsittelee korjaamiasian omasta aloitteestaan tai asianosaisen vaatimuksesta. Aloite on tehtävä tai vaatimus virheen korjaamiseksi on esitettävä viiden vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä.

Asiavirheen korjaaminen edellyttää, että asia käsitellään uudelleen ja asiassa annetaan uusi päätös. Kirjoitusvirhe korjataan korvaamalla virheen sisältävä toimituskirja korjatulla toimituskirjalla. Asianosaiselle

on varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen kirjoitusvirheen korjaamista, jollei se ole tarpeetonta.

Asia- tai kirjoitusvirheen korjaamisesta on tehtävä merkintä alkuperäisen päätöksen taltiokappaleeseen tai viranomaisen käytössä olevaan tietojärjestelmään. Uusi tai korjattu toimituskirja on annettava asianosaiselle maksutta.”

Hallintolaki 53 § Täydentävät säännökset korjaamismenettelystä

” Käsitellessään asia- tai kirjoitusvirheen korjaamista viranomainen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon toistaiseksi tai määrätä sen keskeytettäväksi.

Jos korjattavaan päätökseen on haettu oikaisua, muutosta tai siitä on vireillä erikseen säädetty menettely, korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta on ilmoitettava ja siinä tehty päätös toimitettava tälle viranomaiselle. Korjaamisasian käsittely ei vaikuta valitusajan tai muun määräajan kulumiseen.

Päätökseen, jolla viranomainen on hylännyt virheen korjaamista koskevan vaatimuksen, ei saa hakea muutosta valittamalla.”

Vakuutuslaitoksen aloite tai asianosaisen vaatimus virheen korjaamiseksi on tehtävä **viiden vuoden kuluessa** päätöksen tekemisestä.

Asiavirhe korjataan käsittelemällä asia uudelleen ja antamalla asiassa uusi valituskelpoinen päätös.

Mikäli päätöstä korjattaisiin asianosaisen vahingoksi, korjaaminen ja päätöksen antaminen edellyttää, että asianosainen on antanut nimenomaisen suostumuksensa päätöksen korjaamiseen. Nimenomainen suostumus tulee pyytää kirjallisesti etukäteen

ja siinä tulee kertoa asiavirheen sisältö, virheen korjaamisen vaikutukset sekä mahdollinen liikamaksu ja siitä johtuva korvauksen takaisinperintä. Suostumuksen tulee olla kirjallinen ja yksilöity. Suostumuksen antamiselle tulee antaa kohtuullinen, kahden viikon määräaika. Suostumusta ei osoita pelkkä kuuleminen tai se, että asianosainen jättää vastaamatta kuulemiseen.

Virheellinen päätös voi koskea myös toista korvauksensaajaa esim. työnantajaa, jolloin päätöstä oikaistaan myös työnantajan vahingoksi. Tällöin tarvitaan myös tällaisen toisen korvauksensaajan suostumus päätöksen oikaisemiseen.

Asianosaisen vaatimuksesta tapahtuva asiavirheen korjaaminen on vakuutuslaitoksen **harkinnassa**. Mikäli vakuutuslaitos ei hyväksy asiavirheen korjaamista koskevaa vaatimusta, vakuutuslaitoksen tulee antaa siitä päätös, johon ei saa hakea muutosta valittamalla.

Kirjoitusvirheen korjaaminen voidaan tehdä tapauksesta riippuen joko tekemällä **korjausmerkintä** virheelliseen päätökseen tai antamalla kokonaan uusi päätös. Vakuutuslaitoksen alkuperäiseen päätöskappaleeseen tai käytössä olevaan tietojärjestelmään tulee aina tehdä merkintä korjauksesta. Korjattu tai uusi päätös lähetetään kaikille asianosaisille. Jos korjattavaan päätökseen on haettu muutosta, korjaamisasian käsiteltäväksi ottamisesta on viipymättä ilmoitettava ja siitä tehty päätös on toimitettava muutoksenhakuasteelle.

Esimerkki: Päätöksessä on kirjoitusvirhe, koska päätökseen on vahingossa kirjoitettu sana vasen, kun on tarkoitettu oikeata olkapäätä. Kirjoitusvirhe korjataan alkuperäiseen taltiokappaleeseen vetämällä kirjoitusvirheen sisältävä sana (vasen) yli ja kirjoittamalla tilalle oikea sana (oikea). Taltiokappaleessa todetaan milloin (päiväys) ja kenen toimesta (nimi ja tehtävä) kirjoitusvirhe on korjattu. Kopio korjatusta

taltiokappaleesta toimitetaan päätöksen asianosaisille ja tarvittaessa muutoksenhakuasteelle. Päätöksen alkuperäistä päiväystä ei muuteta.

2.2. Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

245 § Lainvoimaisen päätöksen oikaisu

”Jos asiassa, jossa on kysymys evätyin korvauksen myöntämisestä tai myönnetyn korvauksen lisäämisestä, ilmenee uutta selvitystä, vakuutuslaitoksen on tutkittava asia uudelleen. Vakuutuslaitos voi aikaisemman lainvoimaisen päätöksen estämättä myöntää evätyin korvauksen tai myöntää korvauksen aikaisempaa suurempana. Myös tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutusosoikeus voivat muutoksenhakuasiaa käsitellessään menetellä vastaavasti.”

2.2.1. Mitä tarkoitetaan uudella selvityksellä?

Uudella selvityksellä tarkoitetaan mitä tahansa sellaista selvitystä, joka ei ole ollut aikaisempaa päätöstä tehtäessä vakuutuslaitoksen käytettävissä ja joka sisältää uutta tietoa. Esimerkiksi myöhemmissä lääkärintutkimuksissa saattaa ilmetä seikkoja, jotka osoittavat, että asia olisi pitänyt alun perin ratkaista toisin. Asiassa voi ilmetä uutta selvitystä myös muista korvausedellytyksistä. Merkitystä ei ole sillä, minkä takia selvitys ei ole ollut alkuperäistä ratkaisua tehtäessä vakuutuslaitoksen käytettävissä. Jos on epäselvyyttä siitä, onko esitetty selvitys uutta, tulkitaan asia asianosaisen eduksi ja tutkitaan asia uudelleen esitetyn selvityksen perusteella.

Vakuutuslaitoksen **oma-aloitteinen tutkimisvelvollisuus** koskee myös tapauksia, joissa uutta selvitystä tulee vakuutuslaitoksen tietoon muulla tavoin kuin asianosaisen toimesta.

Tutkimisvelvollisuuden kannalta merkitystä ei ole sillä, onko kysymys oikeudesta korvaukseen vai korvauksen suuruudesta taikka siitä, onko aikaisempi päätös muutoksenhakuelimen vahvistama.

Säännös mahdollistaa sen, että silloin kun on kysymys aikaisemman lainvoimaisen ratkaisun muuttamisesta asianosaisen eduksi joko myöntämällä evätty korvaus tai maksamalla lisäkorvausta, korvausasia voidaan käsitellä uudelleen aikaisemman päätöksen estämättä. Säännöksen tarkoituksena on antaa vakuutuslaitokselle joustava mahdollisuus oikaista päätöstä uuden selvityksen johdosta asianosaisen eduksi ilman päätöksen poistomenettelyä.

2.2.2. Menettely

Vakuutuslaitoksen tulee aina uuden selvityksen johdosta tutkia ja käsitellä korvausasia uudelleen aiemmasta lainvoimaisesta päätöksestä huolimatta. Vakuutuslaitos voi tällöin uuden selvityksen perusteella oikaista aikaisemman lainvoimaisen päätöksensä vain asianosaisen eduksi ja se edellyttää sellaista uutta selvitystä, jonka perusteella asia olisi jo alun perin ratkaistu hänen edukseensa. Vakuutuslaitos voi myöntää aiemmin evätyn korvauksen tai maksaa lisäkorvausta.

Vaikka uusi selvitys ei antaisi aihetta aikaisemman päätöksen oikaisemiseen, vakuutuslaitoksen tulee silti antaa asiassa uusi perusteltu ja valituskelppoinen (kielteinen) päätös.

Jos uutta selvitystä esitetään siinä vaiheessa, kun muutoksenhakuajaksi on vielä jäljellä, ja uusi selvitys ei johtaisi päätöksen oikaisemiseen, asianosaiselle tulee ilmoittaa kirjeellä, että uusi selvitys ei anna aihetta muuttaa annettua päätöstä ja samalla muistuttaa jäljellä olevasta muutoksenhakuajasta ja kehottaa hakemaan tarvittaessa muutosta päätökseen. Samasta asiasta ei voi antaa uutta päätöstä muutoksenhakuajan/-prosessin ollessa käynnissä. Jos uutta selvitystä esitetään siinä

vaiheessa, kun asiaa koskeva valitus asiakirjoineen on jo siirretty muutoksenhakuasteelle, asianosaiselle tulee ilmoittaa lisävastineella, mikäli uusi selvitys ei anna aihetta muuttaa valituksen kohteena olevaa päätöstä.

On melko harvinaista, että vakuutuslaitos katsoisi, että sille toimitettu selvitys ei täyttäisi lain vaatimusta uudesta selvityksestä. Mikäli selvitys ei olisi uutta, koska se on jo esitetty esimerkiksi muutoksenhakuasteelle, vakuutuslaitoksen tulisi antaa valituskelpoinen päätös vaatimuksen tutkimatta jättämisestä.

Näissä tilanteissa valitusoikeus koskee oikaisuvaatimuksen hylkäys- tai tutkimatta jättämispäätöstä, ei alkuperäistä etuuspäätöstä.

2.3. Päätöksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen takia

137 § Korvauksen tarkistaminen olosuhdemuutoksen takia

”Jos korvaukseen vaikuttavissa olosuhteissa tapahtuu olennainen muutos, korvaus tarkistetaan vastaamaan muuttuneita olosuhteita siitä ajankohdasta lukien, jolloin muutoksen on luotettavasti osoitettu tapahtuneen.

Haittarahan tarkistamisesta säädetään 87 §:n 4 momentissa.”

148 § Korvausasian käsittelyn ja maksamisen keskeyttäminen sekä asian ratkaiseminen

2 momentti ” Jos korvausta saava laiminlyö 134 §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuutensa tai muutoin on ilmeistä, että edellytykset myönnetyn korvauksen maksamisen jatkamiselle eivät enää täyty, vakuutuslaitos voi väliaikaisesti keskeyttää korvauksen maksamisen. Maksamisen keskeyttämisestä on välittömästi ilmoitettava vahingoittuneelle tai hänen edunsaajalleen.”

2.3.1. Mitä tarkoitetaan korvauksen tarkistamisella?

Korvauksen tarkistaminen tai korvauksen maksamisen lakkauttaminen olosuhdemuutoksen johdosta on säädetty vakuutuslaitoksen velvollisuudeksi.

Korvauksensaajalle on TyTAL 134 §:n perusteella asetettu velvoite oma-aloitteisesti ja viipymättä ilmoittaa sellaisista olosuhteidensa muutoksista, joilla on vaikutusta korvauksen määrään tai hänen oikeuteensa saada korvausta.

Säännös ilmentää sitä, että luottamuksensuojaperiaate ei ulotu tilanteisiin, joissa korvauksen kannalta merkitykselliset olosuhteet ovat olennaisesti muuttuneet.

Lääkietieteellisillä seikoilla on korvausta koskevissa päätöksissä usein olennainen merkitys. Päätös perustuu näiltä osin ratkaisuhetken lääkietieteellisen tietämyksen pohjalta tehtyyn todennäköisyysarvioon, jota myöhemmät selvitykset voivat muuttaa. Siksi lääkietieteellisten seikkojen kohdalla päätöksen sitovuudelle ei voida eikä niille käytännössä olekaan annettu juridisia seikkoja vastaavaa merkitystä jatkokorvausta ratkaistaessa.

Säännös vastaa muutoin vanhan tapaturmavakuutuslain 46 §:n 1 momentin säännöstä, mutta tapaturmavakuutuslain kokonaisuudistuksen yhteydessä sanamuotoa muutettiin niin, että se kattaa **kaikki korvauslajit**. Tarkistaminen tulee yleensä kysymykseen jatkuvana tai pidemmältä ajalta maksettavien korvausten osalta kuten ansiomenetykskorvauksissa.

Korvauksen tarkistaminen TyTAL 137 §:n perusteella kohdistuu **tulevan korvauksen** määrään ja koskee sen suuruutta. Korvauksen tarkistaminen ei tule kyseeseen korvattavuutta koskevien tosiseikkojen osalta. Mikäli tapaturman käsitteeseen tai olosuhteisiin liittyvissä tosiseikoissa ilmenee myöhemmin virheitä ja korvattavuutta koskevat päätökset osoittautuvat virheellisiksi ja uudelleen tarkastelu johtaisi siihen, ettei oikeutta korvaukseen olisi, vakuutuslaitoksen tulee hakea päätöstensä poistoa muutoksenhakulautakunnalta.

Tarkistamista koskeissa tilanteissa on kysymys niin sanotusta **jälkiseikasta**. Korvaus tarkistetaan, jos korvaus on alun perin ollut oikeellinen, mutta korvaukseen vaikuttavissa olosuhteissa on korvausta koskevan **päätöksen antamisen jälkeen** tapahtunut muutoksia. Olennainen muutos olosuhteissa voi johtaa siihen, että korvausta ei enää pitäisi maksaa annetun päätöksen mukaisena. Näissä tapauksissa päätöstä esimerkiksi tapaturmaeläkkeestä, jatkuvasta haittarahasta tai hoitotuesta ei tarvitse poistaa vaan sitä tarkistetaan TyTAL 137 §:n mukaisesti vastaamaan muuttuneita olosuhteita uudesta ajankohdasta lukien.

Tarkistaminen tehdään esimerkiksi silloin, kun vahingoittunut keskeyttää ammatillisen uudelleen koulutuksen tai hän saa töitä koulutuksen jälkeisenä työllistymisaikana.

Muutos tehtäisiin siitä ajankohdasta, jolloin muutoksen on saadun selvityksen perusteella luotettavasti osoitettu tapahtuneen. Terveystilan ja työkyvyn kohdalla tällainen on lähtökohtaisesti ajankohta, jolloin tilan muutos on lääkäritutkimuksella todettu. Muutos voi kuitenkin perustua ansionmenetykskorvaustapauksissa esimerkiksi siihen, että vahingoittunut on palannut työhönsä korvauksen maksun aikana tai hänen terveystilansa muutoksen voidaan arvioida toteutuneen selvästi jo lääkärisäkäyntiä aikaisempina ajankohtana. Kun tieto korvausedellytysten lakkaamisesta tulee takautuvasti, se johtaa usein takaisinperintätilanteisiin.

Päätöksen/korvauksen tarkistusmenettely ei sovellu tilanteeseen, jossa ei ole kyse siitä, että päätöksen antamisen jälkeen tapahtuu olosuhteiden muutos. Jos jälkikäteen osoittautuu, että vallitseva olosuhde on ollut käsillä jo päätöksen antohetkellä, tilanne rinnastuu siihen, että päätös on perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen ja asian uudelleen käsittely edellyttää päätöksen poistamista.

Esimerkki: Vakuutuslaitos on 29.8.2018 myöntänyt tapaturmaeläkettä määräajalle 1.9.2018 – 31.5.2021 100 %:n työkyvyn heikentymän mukaan. Päätöksen antamisen jälkeen vakuutuslaitos on vuonna 2021

saanut verottajalta vahingoittuneen ansiotietoja vuosilta 2018-2021. Vakuutuslaitos on 24.6.2021 antamallaan päätöksellä tarkistanut aiemmin 29.8.2018 annettua päätöstä ja katsonut työkyvyn heikentymäksi vuosina 2018-2021 eri ajanjaksoina 40 %, 35 % ja alle 10 %. Tamla katsoi, että tarkistaminen ei soveltunut tilanteeseen, jossa ei ollut kyse siitä, että alun perin oikeaa korvausta olisi tarkistettu päätöksen antamisen jälkeen tapahtuneiden olosuhteiden muutosten johdosta. Vakuutuslaitoksen päätös 29.8.2018 oli annettu olosuhteissa, joissa päätöksen antamishetkellä vahingoittunut jo työskenteli säännöllisesti saavuttaen ansioita. Siten kyse ei ollut päätöksen antamisen jälkeen tapahtuneesta olosuhteen muutoksesta.

2.3.2. Menettely

Vakuutuslaitoksen tulee antaa korvauksen tarkistamisesta TyTAL 124 §:n mukainen perusteltu **päätös** asianosaiselle.

Ennen päätöksen antamista vakuutuslaitoksen tulee **kuulla** asianosaista asiasta ja pyytää tarvittaessa **Takon lausunto**.

Lausuntopyynnössään Takolle vakuutuslaitoksen tulee selkeästi kertoa, että kyseessä on TyTAL 137 §:n mukainen tilanne. Lausuntopyynnöstä tulee ilmetä, millaisesta muutoksesta on kysymys, milloin olosuhteiden muutos on tapahtunut ja milloin siitä on tullut tieto.

Esimerkki: Vakuutuslaitos pyytää lausuntoa työkyvyn heikentymästä ajalta 1.3.–17.4.2022. Tapaturmaeläkepätös on aiemmin annettu ajalle 1.3.–30.4.2022 100 %:n työkyvyn heikentymän mukaan. 22.3.2022 vahingoittunut oli ilmoittanut vakuutuslaitokselle jääneensä sairauslomalle muun kuin ammattitaudista johtuvan syyn vuoksi ja

ammattillinen kuntoutus on keskeytynyt. Sairausloma kestää 17.4.2022 saakka. 30.3.2022 koulutuksen järjestäjä ilmoittaa, että vahingoittunut on keskeyttänyt opintonsa 28.2.2022. Vakuutuslaitos ehdottaa työkyvyn heikentymäksi alle 10 % ajalla 1.3.–17.4.2022.

Vakuutuslaitos voi TyTAL 148 §:n 2 momentin nojalla **keskeyttää korvauksen maksamisen** tilapäisesti heti muutoksesta tiedon saatuaan.

3. Päätöksen poistaminen

246 § Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

”Jos vakuutuslaitoksen tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai vakuutuslaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista. Muutoksenhakulautakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Jos tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunnan tai vakuutusoikeuden tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen taikka on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusoikeus voi asianosaisen tai vakuutuslaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluiksi ennen asian ratkaisemista.

Jos vakuutuslaitos tekee päätöksen poistamista koskevan vaatimuksen, se voi keskeyttää etuuden maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes asia on uudelleen ratkaistu.

Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta.

Ylimääräiseen muutoksenhakuun sovelletaan lisäksi, mitä oikeudenkäymiskaaren 31 luvussa säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettu kuuleminen toimitetaan tiedoksi siten kuin hallintolain 59 §:ssä säädetään.”

3.1. Yleistä

Lainvoimaisen päätöksen poistamisessa on kysymys ylimääräiseen muutoksenhakuun verrattavasta menettelystä ja siksi siihen ei liity valitusoikeutta.

Poistoa koskevassa muutoksenhakuasteen päätöksessä ei ratkaista varsinaista korvausasiaa vaan päätöksen poistamisedellytyksiä. Poistoasioissa on usein kysymys asianosaisen vahingoksi tapahtuvasta päätöksen oikaisemista hänelle liian suurena tai väärin perustein maksetun korvauksen johdosta.

Mikäli tamlä hyväksyy vakuutuslaitoksen poistohakemuksen ja poistaa vakuutuslaitoksen lainvoimaisen päätöksen, asia palautuu vakuutuslaitokselle uudelleen ratkaistavaksi. Vakuutuslaitoksen tulee antaa asiassa uusi valituskelpoinen päätös, josta asianosainen voi halutessaan valittaa normaalein muutoksenhakekeinoin muutoksenhakulautakuntaan ja vakuutusosoikeuteen.

Jos tamlä hylkää vakuutuslaitoksen poistohakemuksen, korvausta on suoritettava alkuperäisen määräisenä. Asianosaiselle on tällöin maksettava myös takautuvalta ajalta maksamatta jäänyt korvaus ja sille viivästyskorotusta.

Jos tamla hylkää asianosaisen poistohakemuksen, vakuuslaitoksen asiassa antama päätös jää voimaan. Asianosaisella on TyTAL 245 §:n perusteella kuitenkin aina oikeus saattaa asia uudelleen tutkittavaksi, mikäli asiassa ilmenee uutta selvitystä.

Asianosaisella on myös oikeus hakea tamlan ja vakuutusosoikeuden päätösten poistoa vakuutusosoikeudelta.

3.2. Poistoperusteet

Lainvoimaisen päätöksen poistoperusteita ovat virheellinen tai puutteellinen selvitys sekä päätöksen ilmeinen lain vastaisuus.

Virheellinen selvitys tarkoittaa sitä, että ratkaisun perusteena olleissa tiedoissa on virheellisyyttä.

Esimerkki: Työnantajan tekemän tapaturmailmoituksen mukaan tapaturma on sattunut työssä. Myöhemmin käy ilmi, että tapaturma onkin sattunut vapaa-ajalla. Korvattavuutta koskeva korvauspäätös on perustunut virheelliseen selvitykseen.

Esimerkki: Tapaturmailmoituksen mukaan tapaturma on sattunut yritys X:n työssä. Korvauspäätösten antamisen jälkeen käy ilmi myöhemmin toimitettujen palkka- ja työsuhdetietojen perusteella, että vahingoittunut ei olekaan vahinkohetkellä ollut yritys X:n työntekijä ja että työtä ei ole tehty yritys X:lle. Korvauspäätösten antamisen jälkeen toimitettu selvitys työsuhteesta ja tulotiedosta on ollut ristiriidassa ennen päätösten antamista toimitettujen selvitysten kanssa. Päätökset ovat siten perustuneet virheelliseen ja puutteelliseen selvitykseen.

Esimerkki: Vuosityöansion määrittämiseksi on pyydetty tulotietoja tulorekisteristä. Myöhemmin käy ilmi, että tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja on korjattu ja aiemmin käytetyt tiedot osoittautuvat virheellisiksi.

Puutteellinen selvitys tarkoittaa sitä, että jostakin asiaan vaikuttavasta seikasta on jäänyt selvitys hankkimatta tai saamatta.

Esimerkki: Aiempi lääketieteellinen selvitys vahingoittuneen työkyvystä osoittautui myöhemmin puutteelliseksi, kun vilppi-/petosepäilyn selvittelyn myötä vakuutuslaitos sai uutta tietoa vahingoittuneen työskentelystä samanaikaisesti ansionmenetykskorvausten rinnalla ja vahingoittuneen laiminlyönnistä ilmoittaa työssäkäynnistään ja työkykyyn liittyvistä olennaisista seikoista vakuutuslaitokselle.

Esimerkki: Korvauspäätöksen antamisen jälkeen käy ilmi työnantajan toimittamasta selvityksestä, että vahinkotapahtuma ei ollutkaan sattunut työssä, koska vahingoittunut ei ollut sopinut työnantajan kanssa työn tekemisestä vahinkopäivänä. Siten korvauspäätös oli perustunut puutteelliseen selvitykseen.

Esimerkki: Korvauspäätöksen antamisen jälkeen käy ilmi, että työsuhde ei ole ollut voimassa vahinkopäivänä 30.6.2019 ja siten tapaturma ei ole sattunut työssä. Työsuhde on alkanut vasta 8.8.2019. Korvauspäätös oli siten perustunut puutteelliseen selvitykseen ja ollut ilmeisesti lain vastainen.

Esimerkki: Korvauspäätöksen antamisen jälkeen on käynyt ilmi, että vakuutetun yrittäjän YEL-vakuutus ei ole ollut voimassa vahinkopäivänä 25.3.2017. Vakuutusyhtiö on 20.4.2020 takautuvasti päättänyt yrittäjän työajan tapaturmavakuutuksen (TyTAL 188 §) päättymään YEL-

vakuutuksen päättymispäivään 31.1.2017. Siten yrittäjän työajan tapaturmavakuutus ei ole ollut voimassa vahinkopäivänä ja vakuutusyhtiön 24.5.2017 antama korvauspäätös on perustunut puutteelliseen selvitykseen ja ollut ilmeisesti lain vastainen.

Esimerkki: Vakuutuslaitos oli korvauspäätöksellään katsonut vahinkotapahtuman korvattavaksi opiskelutapaturmalain perusteella. Päätöksen antamisen jälkeen vakuutuslaitoksen tietoon on saatettu, että kyse ei ollut ammattiin valmistavasta opiskelusta, kyse on ollut peruskurssista, joka ei ole johtanut tutkintoon. Vahinkotapahtumassa ei siten ole ollut kyse opiskelutapaturmalain tarkoittamasta tapaturmasta. Korvauspäätös oli perustunut puutteelliseen selvitykseen ja oli ilmeisesti lain vastainen.

Oikeuskäytännössä virheellinen tai puutteellinen selvitys poistoperusteena on pidetty sitä, että hakija esittää hakemuksensa tueksi esimerkiksi uutta lääketieteellistä selvitystä (kuten kuolemansyylausunto, jonka perusteella ei ollutkaan kyse ammattitaudista), uutta selvitystä vahingoittuneen työllistymisestä (jonka perusteella työkyvyn arviointiin vaikuttavissa olosuhteissa oli tapahtunut muutos) tai että työnantaja on alun perin antanut väärät sairausajanpalkkatiedot tai virheelliset ansiotiedot vuosityöansiota varten.

Oikeuskäytännössä on katsottu, että koska vakuutuslaitoksella on velvollisuus hankkia asiassa tarvittava selvitys ennen asian ratkaisemista TyTAL 119 §:n perusteella, päätöksen poistamisen edellytyksenä on se, että uuden selvityksen esittämättä jättäminen aikanaan ennen päätöksen antamista ei ole johtunut vakuutuslaitoksesta.

Päätöksen ilmeinen lain vastaisuus poistoperusteella tarkoitetaan sekä materiaalisia virheitä että muotovirheitä.

Oikeuskäytännössä ilmeisenä lain vastaisuutena on pidetty sitä, että hakija esittää uutta lääketieteellistä selvitystä ja näyttöä syy-yhteydestä ja korvaamisesta. Sen sijaan ilmeisenä lain vastaisuutena muotovirheen perusteella ei ole pidetty vahingoittuneen ilmoitusta sitä, että vakuutuslaitoksen asiantuntijalääkäri ei ollut osallistunut asian käsittelyyn tai vahingoittuneen ilmoitusta siitä, että ammatillisen kuntoutuksen palveluntuottaja olisi menetellyt puutteellisesti ja päätös olisi siten perustunut virheelliseen tietoon tai että vakuutusosoikeus ei ollut perustellut antamaansa päästöstä.

Esimerkki: Vakuutuslaitokselta on haettu korvausta vapaa-ajalla sattuneen vahinkotapahtuman johdosta TyTAL 199 §:n mukaisesta vapaa-ajan vakuutuksesta. Korvauspäätösten antamisen jälkeen on käynyt ilmi, että vahingoittuneella ei ollutkaan oikeutta korvaukseen vakuutuksesta, koska hänen työntekonsa ja vakuutuksenottajan palkanmaksuvelvollisuus ovat olleet yhdenjaksoisesti keskeytyneenä yli 30 päivän ajan. Siten korvauspäätös, jolla vakuutuslaitos oli katsonut vahinkotapahtuman korvattavaksi, oli ilmeisesti lain vastainen.

Esimerkki: Vakuutuslaitokselle toimitetun tapaturmailmoituksen mukaan vahingoittunut on kaivaessaan autoa lumikinoksesta asunnon ja työpaikan välisellä matkalla tuntenut selässään äkillisen vihlaisun. Vakuutuslaitos on korvauspäätöksellään katsonut vahingoittuneelle aiheutuneen korvattavan vahinkotapahtuman. Korvauspäätöksen antamisen jälkeen vakuutuslaitos on saanut ensikäyntimerkinnät ja niiden perusteella kyse on ollut kuormittavasta työliikkeestä, jota ei TyTAL 33 §:n perusteella korvata työmatkalla tapahtuneena. Vakuutuslaitoksen hakemuksesta tamla poisti annetun korvauspäätöksen ja katsoi sen olleen ilmeisen lain vastainen.

Vakuutusosoikeus on tulkinnut ilmeinen lain vastaisuus poistoperustetta siten, että kun on kyse korostuneesti **tapauskohtaiseen harkintaan** perustuvasta ratkaisusta (esim.

työkyvyn heikentymän arviointi tapaturmaeläkepäätöksen perusteena), harkinnan lopputuloksena syntyneen päätöksen ei voida katsoa olevan ilmeisen lain vastainen. Ratkaisun toteutukseksi lainvastaiseksi on korkea kynnyks etenkin silloin, kun lainsäädännössä ei ole säädetty tyhjentyvästi ratkaisun perusteena olevista tosiseikoista.

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta on eräässä tapauksessa katsonut, että poistoperuste, ilmeisesti lain vastainen, ei täytynyt, koska kyse oli **tulkinnanvaraisesta asiasta /näyttökysymyksestä**. Vakuutuslaitos oli hakenut päätöksen poistoa katsoen, että hampaan lohkeaminen ei ollut tapaturma, koska kyseessä oli tavanomainen ruuan pureminen, eikä ollut näyttöä siitä, että henkilöstöruokalan tarjoaman pastavuolan pinnalla olisi ollut kovettuneiden pastojen lisäksi jotain muuta poikkeuksellisen kovaa tai siihen kuulumatonta, johon vahingoittuneen hammas olisi puraistessa osunut. Tamla katsoi, että oli tulkinnanvaraista, oliko pastavuolan pinnalla yleisen tietämyksen mukaan kovettuneita pastoja ja se, oliko vuoassa ollut jotain sinne kuulumatonta, oli näyttökysymys. Tämän vuoksi tamla ei poistanut vakuutuslaitoksen hakemuksesta korvauspäätöstä.

Useampi poistoperuste voi toteutua asiassa samanaikaisesti siten, että lainvoimainen päätös voi perustua virheelliseen selvitykseen, joka on samalla myös puutteellista ja lisäksi päätös on myös ilmeisen lain vastainen.

Esimerkki: Korvauspäätösten antamisen jälkeen kävi ilmi, että vahingoittunut ei ollutkaan vahinkotapahtuman sattuessa ollut työsuhteessa eikä hänellä siten ollut oikeutta korvaukseen pakollisesta työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksesta. Korvauspäätökset olivat siten perustuneet virheelliseen selvitykseen ja olivat myös ilmeisen lain vastaisia.

3.3. Menettely päätöksen poistamisessa

Vakuutuslaitoksen omien päätösten poistamista haetaan tamlalta ja tamlan ja VakOn päätösten poistamista VakOlta.

Tuomioistuinnmaksusta annetun lain (1455/2015) perusteella vakuutusosoikeus voi periä hakemusasian käsittelystä oikeudenkäyntimaksun.

Vakuutuslaitoksen on hakemuksessaan **osoitettava** poistoperusteen olemassaolo.

Esimerkki: Tamla katsoi perustuen vakuutuslaitoksen hakemuksessa esittämään selvitykseen, että päätös ei ollut perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen ja näin ollen päätöksen poistamisen edellytykset eivät täytyneet. Vakuutuslaitos oli perustellut hakemustaan vahingoittuneen kuoleman jälkeen tehdyillä tutkimuksilla.

Vakuutuslaitos ei ollut hakemuksessaan toimittanut tamlalle poistohakemuksen kohteena olleen korvauspäätöksen perusteina olleita asiakirjoja. Hakemusasiassa jäi epäselväksi, millä perusteella asiassa oli päädytty korvattavuutta koskevaan ratkaisuun. Vakuutuslaitos ei ollut hakemuksessaan tarkemmin selvittänyt sitä, mitä virheellistä selvitystä oli esitetty ennen päätöksen antamista ja mitä puutteellisuuksia selvityksissä oli. Kyse oli äänestysratkaisusta ja vähemmistö olisi hyväksynyt hakemuksen katsoen, että korvattavuutta koskevan päätöksen antamisen jälkeen oli tullut selville korvattavuutta vastaan puhuvia seikkoja ja päätös oli siten ilmeisesti lain vastainen. Vähemmistön mukaan sillä, mitä asiakirjoja oli ollut käytössä päätöstä annettaessa, ei ollut merkitystä.

Esimerkki: Vakuutuslaitos oli poistohakemuksen kohteena olleessa korvauspäätöksessä katsonut korvattavaksi vahinkotapahtumaksi työmatkatapaturman. Vakuutuslaitokselle oli päätöksen antamisen jälkeen selvinnyt, että vahingoittunut oli tapahtumahetkellä alkoholin

vaikutuksen alainen ja hänen kuljettamansa ajoneuvon kyydissä oli ollut hänen puolisonsa ja heidän yhteinen koiransa. Tamla katsoi, että hakemuksen poistoedellytykset eivät täyttyneet, koska vakuutuslaitos ei ollut hakemuksessaan tuonut ilmi sellaisia seikkoja, joiden perusteella voisi katsoa, että kyse ei ollut työmatkatapaturmasta. Tamlan mukaan vakuutuslaitoksen esille tuomilla seikoilla kuten alkoholin vaikutuksen alaisuudella ja ajoneuvon kyydissä olleilla muilla henkilöillä ei ollut asian arvioinnin kannalta ratkaisevaa merkitystä. Siten päätös ei ollut perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen eikä ollut ilmeisesti lain vastainen.

Poistohakemuksesta on käytävä ilmi, millä tavoin poiston kohteen oleva päätös on virheellinen, miten päätös tulee korjata oikeaksi ja miten päätöksen korjaaminen vaikuttaa korvauksen määrään. Poistohakemukseen tulee liittää mm. poistettavaksi haettavat päätökset.

Poistaminen edellyttää, että poistettava päätös on **lainvoimainen** eli siihen ei saa enää hakea muutosta valittamalla. Jos päätöksestä on valitus vireillä, poistoa ei voi hakea ennen kuin muutoksenhakuaste on käsitellyt valitusasian loppuun lainvoimaisesti.

Päätöksen poistoa ei voi hakea väliaikaiselle päätökselle. Jos alkuperäinen päätös on kokonaisuudessaan oikaistu, vain oikaisupäätöstä voi hakea poistettavaksi.

Päätöksen poistamista on haettava **viiden vuoden kuluessa** siitä, kun päätös sai lainvoiman.

Esimerkki: Vakuutuslaitos oli antanut korvauspäätöksen 9.10.2008. Tämän jälkeen se oli käsitellyt korvauspäätöksessä olleen asian uudelleen uuden selvityksen johdosta ja antanut uudet korvauspäätökset 14.9.2011, 23.7.2014 ja 31.8.2017. Vakuutuslaitos haki

20.4.2021 näiden neljän päätöksen poistamista. Tamla hylkäsi poistohakemuksen, koska se oli tehty viiden vuoden määräajan jälkeen. Tamla otti ratkaisussaan huomioon sen, että asiaa koskeva **pohjapäätös** oli annettu jo 9.10.2008. Tamla myös katsoi, että vakuutuslaitos ei ollut esittänyt erityisen painavaa syytä määräajan jälkeen tehdyille hakemukselle.

Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta. Oikeuskäytännössä erityisen painavana syynä on pidetty esimerkiksi vilppitilanteita. Tällöin kokonaisharkinnassa on voitu ottaa huomioon se, että vilppitilanteessa vakuutuslaitos ei ole voinut tehdä poistohakemusta määräajassa, koska petosrikoksen käsittely on ollut kesken. Erityisen painavana syynä ei ole pidetty vakuutuslaitoksen omaa virhettä.

Esimerkki: Vahingoittunut oli ammattitautiepäilyä koskevassa lisäselvityspyynnössä ilmoittanut käyneensä vain kerran kuulontutkimuksessa. Myös hoitavan lääkärin laatimaan lausuntoon oli liitetty vain tämän yhden tutkimuksen tulokset eikä muistakaan lääkärinlausunnoista ollut käynyt ilmi, että vahingoittuneelle olisi tehty aiempia kuulontutkimuksia. Vakuutuslaitoksen tietoon oli vasta myöhemmin saatettu tieto tätä aiemmista kuulontutkimuksista. Lisäksi poistettavaksi haetuilla päätöksillä ei ollut myönnetty korvauksia eikä vahvistetun ammattitaudin johdosta ollut muutoinkaan myönnetty korvauksia. Tamla hyväksyi vakuutuslaitoksen poistohakemuksen.

Muutoksenhakuaste ratkaisee, ovatko poistohakemuksessa määräajan ylittämiseksi esitetyt syyt erityisen painavia.

Tamla ja VakO varaavat asianosaisille tilaisuuden tulla **kuulluksi** ennen poistoasian ratkaisemista.

Vakuutuslaitos voi **keskeyttää korvauksen maksamisen** tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena siihen asti, kunnes poistettava asia on uudelleen ratkaistu. Keskeyttämisestä tai maksamisesta tulee antaa **väliaikainen päätös**, johon ei ole valitusoikeutta.

Esimerkki: Vakuutuslaitos tekee vuosityöansiota koskevan päätöksen poistohakemuksen tamlalle ja hakemusasian käsittelyn aikana maksaa jatkokorvauksen poistohakemuksessa esittämänsä vuosityöansion mukaisena.

3.4. Oikeuskäytäntöä

Tilastotietoa

Tapaturma-asioiden muutoksenhakulautakunta ratkaisi vuosina 2016 – 2020 yhteensä 120 vakuutuslaitoksen antaman päätöksen poistohakemusta. Hakijana oli useimmiten vakuutuslaitos. Tamla hyväksyi hakemuksista 80 %. Vakuutusoikeus ratkaisi vuosina 2016 – 2020 yhteensä 33 tamlan tai VakOn itsensä antaman päätöksen poistohakemusta. Hakijana oli useimmiten vahingoittunut. VakO hyväksyi hakemuksista 30 %.

Poistohakemus hyväksyttiin

VakOn vuonna 2020 antamassa ratkaisussa (2240/2020/4561) päätöksen poistaminen perustui siihen, että vakuutuslaitos esitti hakemuksessaan uutta selvitystä, jonka perusteella tamlan ratkaisu oli uuden selvityksen valossa ilmeisen lain vastainen tai oli perustunut puutteelliseen selvitykseen. Edellytykset päätöksen poistamiselle täyttyivät. Kyse oli YEL-vakuutuksen takautuvasta päättämisestä, jonka johdosta myös yrittäjän tapaturmavakuutus päätettiin takautuvasti eikä vakuutus ollut enää voimassa tapaturman sattuessa. Vakuutuslaitoksen poistohakemuksen kohteena olivat korvauspäätökset, joilla oli myönnetty korvausta vapaa-ajan tapaturman johdosta.

VakOn vuonna 2019 antamassa ratkaisussa (2838/2018/1906) päätöksen poistaminen perustui siihen, että vakuutuslaitos esitti hakemuksessaan, että myöhemmän selvityksen perusteella vahingoittunut oli yrittäjä eikä kuulunut pakolliseen vakuutukseen ja siten vahingoittuneella ei ollut vahinkotapahtuman sattuessa voimassa vakuutusta.

VakOn vuonna 2018 antamassa ratkaisussa (1714/2018/4392) vahingoittunut esitti hakemuksessaan selvitystä siitä, että hänen aikoinaan vakuutuslaitoksen päätöksestä tekemä valitus tamlaan ei ollut myöhästynyt. Vahingoittunut oli saanut postista kuittauskopion postituksesta. VakOn päätös oli aikoinaan perustunut puutteelliseen selvitykseen.

4. Korvauksen takaisinperintä

247 § Takaisinperintä

”Jos joku on saanut tämän lain mukaista korvausta enemmän kuin tässä laissa säädetään, vakuutuslaitoksen on perittävä takaisin aiheettomasti maksettu korvaus.

Aiheettomasti maksettu korvaus voidaan jättää osittain tai kokonaan perimättä takaisin, jos se katsotaan kohtuulliseksi ja korvauksen maksamisen ei ole katsottava johtuneen korvauksensaajan tai hänen edustajansa vilpillisestä menettelystä taikka jos takaisin perittävä määrä on vähäinen.

Aiheettomasti maksettu korvaus saadaan periä takaisin myös kuittaamalla se muista kuin 276 §:n 2 momentissa tarkoitetuista vastaisuudessa maksettavista korvauseristä. Kulloinkin maksettavasta korvauserästä ei saa korvauksensaajan suostumuksetta kuitenkaan vähentää enempää kuin kuudesosan siitä korvauserän osasta, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun korvauserästä on ennakoperintälain (1118/1996) nojalla pidätetty ennako tai rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain (627/1978) nojalla lähdevero.

Aiheettomasti maksettu korvaus on perittävä takaisin kymmenen vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 ja 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika.

Jos vakuutuslaitos on maksanut korvauksensaajan rahalaitoksessa olevalle tilille aiheettomasti korvausta, joka kohdistuu korvauksensaajan kuolinkuukauden jälkeiseen aikaan, vakuutuslaitoksella on oikeus saada suoritus rahalaitokselta takaisin ilman kuolinpesän suostumusta ja takaisinperintäpäätöstä. ”

4.1. Takaisinperintä pääsääntönä

Suomen oikeusjärjestykseen on yleisesti omaksuttu periaate, jonka mukaan perusteeton etu on palautettava. Tätä periaatetta tulee noudattaa myös työtapaturmavakuutusjärjestelmässä ja siten aiheettomasti maksettu korvaus peritään pääsääntöisesti täysimääräisesti takaisin aiheettoman maksun syystä riippumatta.

Lähtökohdan taustalla on perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetty hallinnon lakisidonnaisuuden periaate – ajatus siitä, että lakisääteiset sosiaaliturvaetuudet kuuluvat vain niille, joiden osalta laissa säädetyt edellytykset täyttyvät.¹

Korvausta voidaan maksaa aiheettomasti tai määrältään liian suurena muun muassa vakuutuslaitoksen korvauskäsittelyssä tapahtuneen virheen, virheellisen tai puutteellisen selvityksen taikka korvauksensaajan laiminlyönnin tai vilpillisen menettelyn vuoksi. Vakuutuslaitoksen ensisijainen velvollisuus on huolehtia asian ratkaisemiseen tarvittavan riittävän selvityksen hankkimisesta. Korvauksensaajan velvollisuutena on

¹ Edilex artikkeli 4.6.2021: Miten toimeentuloturvaetuuksien takaisinperinnän kohtuuttomuutta arvioidaan? Ma. vakuutus oikeuden esittelijä Jussi Lehtinen.

toimittaa vakuutuslaitoksen pyytämä selvitys sekä ilmoittaa vakuutuslaitokselle, jos hänen olosuhteissaan tapahtuu sellainen muutos, joka aiheuttaisi korvauksen lakkauttamisen tai sen määrän tarkistamisen.

Tyypillisiä takaisinperintätilanteita ovat mm.:

- korvauksen myöntöpäätös on annettu väärin perustein, päätös on perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen
- korvauspäätöksen antamisen jälkeen olosuhteet ovat muuttuneet eikä asianosainen ole ilmoittanut muutoksesta
- korvausta on maksettu ajalta, jolta sen maksaminen olisi pitänyt keskeyttää
- korvausta on muusta syystä kuten ratkaisu-, maksatus-, kirjoitus-, tiedonsiirto- tai laskuvirheen vuoksi maksettu liikaa. Maksatusvirhe poikkeaa muista virheistä siinä, että silloin itse päätöksessä ei ole virhettä, joten takaisinperintä ei edellytä korvausta koskevaan päätökseen puuttumista.

Säännöksessä käytetään käsitettä korvauksensaaja tarkoittamaan vahingoittuneen lisäksi myös työnantajaa, kuolinpesää tai esimerkiksi sairaanhoitolaitosta.

Takaisinperintä voi kohdistua työnantajaan silloin, kun työnantaja on maksanut sairausajanpalkkaa ja aiheeton ansionmenetykskorvaus on maksettu työnantajalle.

4.2. Takaisinperinnän kohtuullistaminen

Sosiaalivakuutuksellisista lähtökohdista johtuen aiheettomasti maksettu korvaus voidaan jättää osittain tai kokonaan perimättä takaisin silloin, kun se olosuhteet huomioon ottaen on kohtuullista.

Kohtuullisuusharkinta tehdään aina, vaikka korvauksensaaja ei olisi vastustanut takaisinperintää tai vastannut kuulemiseen.

Hallituksen esityksen (HE 116/1994 vp) mukaan takaisinperinnästä luopumisen kohtuullisuutta harkittaessa otetaan huomioon muun muassa:

- aiheettomasti maksetun korvauksen määrä ja kesto
- aiheettomaan maksuun johtaneen virheen laatu ja pitkäaikaisuus
- kenen taholla virhe on tapahtunut ja osapuolten mahdollisuudet havaita virhe
- korvauksensaajan tuottamuksen aste
- korvauksensaajan taloudellinen asema, ikä, terveydentila ja muut seikat, jotka vaikuttavat hänen kykyynsä maksaa korvaus takaisin.

Harkinta takaisinperinnästä luopumisesta kohtuusseikkojen vuoksi tehdään aina **kokonaisharkintaan** perustuen. Takaisinperinnästä luopumista harkittaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota korvauksensaajan taloudelliseen asemaan ja siihen, että ensisijaisesti vakuutuslaitoksen velvollisuutena on huolehtia siitä, että korvausedellytysten täyttymisestä on riittävä selvitys.

Keskeiset kohtuusharkinnassa huomioon otettavat seikat liittyvät yhtäältä aiheettoman korvauksen **myöntämiseen liittyviin syihin** sekä toisaalta korvausta aiheettomasti saaneen **henkilön ajankohtaisiin taloudellisiin ja sosiaalisiin olosuhteisiin** takaisinperintähetkellä.

Myöntämiseen tai maksamiseen liittyvät syyt

Aiheettoman korvauksen myöntämiseen liittyvien syiden osalta keskeistä on sen arviointi, onko aiheettoman korvauksen myöntäminen johtunut enemmän korvauksensaajan omasta menettelystä vai vakuutuslaitoksen tai jonkun muun tahon vastuulla olevasta seikasta. Vaikka asiassa ei katsottaisikaan olevan kyse varsinaisesta vilpistä, on korvausta aiheetta saaneen tiedonanto- tai ilmoitusvelvollisuuden

laiminlyönti tai muunlainen myötävaikutus kohtuusharkinnassa huomioitava olennainen seikka.

Korvauksen myöntämisen syyt eivät yleensä voi yksinään johtaa osittaiseenkaan kohtuullistamiseen. Liikamaksun johtuminen yksinomaan vakuutuslaitoksen virheestä ei merkitse suoraan riittävää perustetta kohtuullistamiseen.

Jos korvauksensaajalle maksetaan takautuvasti korvausta suuri määrä yhdellä kertaa ja maksatuksessa tällöin tapahtuu virhe, ei kohtuullistaminen yleensä ole perusteltua, eikä varsinkaan, jos virhe huomataan pian maksun jälkeen. Muutoinkin maksatusvirheestä johtuvan aiheettoman maksun kohtuullistaminen tai siitä luopumien tulee harvemmin kyseeseen kuin tilanteissa, joissa virhe on ollut korvauspäätöksessä.

Korvauksensaajan taloudellinen asema

Korvauksensaajan taloudellisen tilanteen osalta arvioidaan käytännössä lähinnä hänen takaisinmaksukykyään. Taloudellisten olosuhteiden selvittäminen tulisi olla melko suoraviivaista käytettävissä olevan varallisuuden, muiden velkojen sekä tulojen ja menojen osalta. Tulorekisteritietoja ja verotustietoja voi käyttää arvion tukena.

Korvauksensaajan **sosiaalisten olosuhteiden** osalta olennaista on muun ohella mahdollinen huoltovelvollisuus ja perhetilanne. Myös ajankohtainen terveydentila voi vaikuttaa kohtuusharkintaan, mikäli terveydentila vaikuttaa pitkäaikaisesti takaisinmaksukykyyn.

Takaisinperittävän **korvauksen määrä** ei sellaisenaan vaikuta kohtuullistamiseen, koska korvauksensaajalla on mahdollisuus sopia maksujärjestelyistä vakuutuslaitoksen kanssa.

Suuntaviivana kohtuullistamisen kynnyksen täyttymisessä tulisi olla **toimeentulon vaarantuminen** pidemmällä aikavälillä takaisinperinnän johdosta. Lopputuloksena ei

saisi olla se, että takaisinperinnän vuoksi korvausta aiheettomasti saanut joutuu toimeentulotuen piiriin.

Pitkään jatkunut virheellinen maksu, korvauksensaajan huono taloudellinen tilanne, puuttuva tuottamus, korkea ikä sekä vamman tai sairauden vaikeus saattavat puoltaa takaisinperinnän kohtuullistamista. Luopumista vastaan puhuvana seikkana voidaan pitää muun muassa korvauksensaajan tai hänen edustajansa huolimatonta tai piittaamatonta menettelyä tai laiminlyöntiä, jota ei voida katsoa suoranaiseksi vilpiksi.

Esimerkki: VakO hylkäsi tapaturmaeläkkeen takaisinperintää koskevan vahingoittuneen valituksen ja katsoi, että takaisinperinnästä ei tullut kohtuullisuussyistä luopua edes osittain. VakO otti ratkaisussaan huomioon sen, että vahingoittunut ei ollut esittänyt näyttöä vakuutuslaitoksen virheellistä neuvoa koskevan väitteensä tueksi. VakO totesi, että takaisinperittävän summan suuruus ja takaisinperintäpäätöksen antamiseen liittyvä viive eivät ole yksinään perusteita kohtuullistamiselle. Asiassa ei ollut esitetty sellaisia taloudellisia ja muita olosuhteita, joiden perusteella kohtuussyistä takaisinperinnästä olisi voitu luopua osittain.

Laissa oleva edellytys takaisinperinnän kohtuuttomuudesta on avoin ilmaisu ja jättää lainsoveltajalle **laajan harkintavallan**. Oikeuskäytännössä takaisinperinnän kohtuullistamisedellytyksille on asetettu korkea **näyttövaatimus**. Korvauksensaajan terveydentilaa, asumis- tai perheolosuhteita koskevat selvitykset eivät ole yleensä johtaneet kohtuullistamiseen. Myöskään korvauskäsittelyssä tapahtuneelle maksatusvirheelle tai viiveelle antaa takaisinperintäpäätös ei ole arvioinnissa annettu painoarvoa.

Kuolinpesän osalta kohtuullistaminen tulee harvoin kysymykseen ja vahingoittuneelle aiheettomasti maksetut korvaukset peritään vahingoittuneen kuoleman jälkeen takaisin

kuolinpesältä pääsääntöisesti kokonaan. Jos kuolinpesä on vähävarainen, voidaan kuitenkin harkita takaisinperinnän kohtuullistamista. Tällöin kohtuullisuusharkinta tapahtuu samojen periaatteiden mukaan kuin korvauksensaajalta perittäessä.

Kun aiheettoman korvauksen maksu kohdistuu korvauksensaajan kuolinkuukauden jälkeiseen aikaan, vakuutuslaitoksella on oikeus saada suoritus takaisin pankilta ilman kuolinpesän suostumusta ja takaisinperintäpäätöstä.

Jos korvaus peritään takaisin työnantajalta, takaisinperittävää määrää ei yleensä kohtuullisteta, koska työnantajan takaisinmaksukyky on yleensä hyvä.

4.3. Vilpallinen menettely

Vilpillisesti saavutettua perusteetonta etua ei ole syytä suojata eikä vilppitapauksessa takaisinperinnästä voida yleensä luopua edes osittain, ellei määrä ole vähäinen.

Vilpissä on kyse siitä, että korvauksensaaja on tahallaan hyötymistarkoituksessa laiminlyönyt ilmoitusvelvollisuutensa. Korvauksensaaja on omalla toiminnallaan pyrkinyt vaikuttamaan aiheettoman korvauksen suorittamiseen. Laiminlyönnillä tarkoitetaan tietoista ilmoitusvelvollisuuden täyttämättä jättämistä. Varsinaisen vilpillisyyden toteaminen edellyttää tahallisuutta, joten käytännössä esiintyy tilanteita, joissa korvausta aiheetta saaneen menettelyä ei todeta nimenomaisesti vilpilliseksi, vaikka kyse olisikin moitittavasta menettelystä. Pelkkä liian suuren korvauksen passiivinen vastaanottaminen ei yleensä riitä osoittamaan vilpillistä menettelyä. Jos korvauksensaaja ryhtyy aktiivisiin toimenpiteisiin vakuutuslaitoksen erehdyttämiseksi ja perusteettoman edun saamiseksi, kyse on jo rikoslain 36 luvun mukaisesta petosrikoksesta.

4.4. Vähäinen määrä

Kohtuusseikkoihin painottuvasta perusteesta **erillinen takaisinperinnästä luopumisperuste** on se, että aiheettomasti maksetun korvauksen määrä on vähäinen. Vähäisen määrän osalta kyse on siitä, että takaisinperinnästä luovutaan suoraan kohtuusharkintaa tekemättä odotettavissa olevan hyödyn vähäisyyden vuoksi. Perusteena on tällöin hallinnollinen tarkoituksenmukaisuus. Takaisinperittävä määrä on vähäinen esimerkiksi silloin, kun perimistoimista aiheutuisi suuremmat kustannukset kuin mitä takaisinperittävä määrä on. Esimerkiksi Kela on pitänyt vähäisenä määränä 150 euron määrää.²

4.5. Oikeuskäytäntöä

Tilastotietoa ei ole saatavilla tamlan antamista takaisinperintäpäätöksiä koskevistä ratkaisuista. VakO on vuosina 2016-2020 ratkaissut yhteensä viisi takaisinperintää koskevaa valitusta. VakO hylkäsi kaikissa tapauksissa asianosaisen valituksen katsoen, ettei asiassa ollut aihetta luopua takaisinperinnästä edes osittain.

VakO 17.11.2020 (2430/2020/4430): Vahingoittuneen ammatillinen kuntoutus oli keskeytynyt, jonka johdosta häneltä perittiin takaisin tapaturmaeläkettä 3,5 vuoden ajalta yhteensä 70 000 euroa. Vahingoittunut vetosi valituksessaan vakuutuslaitoksen antamaan virheelliseen neuvon, elätettävien määrään, takaisinperittävän summan suuruuteen ja siihen, että takaisinperintäpäätöksen antaminen oli kestänyt ja esitti, että takaisinperintää kohtuullistettaisiin 30 %. VakO katsoi, että vahingoittuneen esittämät seikat eivät antaneet aihetta luopua takaisinperinnästä edes osin. Asiassa ei ollut esitetty näyttöä vakuutuslaitoksen virheellistä neuvoa koskevan väitteen tueksi. Vakuutuslaitos oli korvauspäätöksessä neuvonut vahingoittunutta toimittamaan oppilaitoksen antaman todistuksen opinnoistaan. Myöskään takaisinperittävä summa

² Kelan ohje takaisinperinnästä 22.6.2022

tai takaisinperintäpäätöksen antamiseen liittyvä viive (5 vuotta) eivät olleet lain mukaisia perusteita kohtuullistamiselle.

VakO 9.12.2019 (1/2019/4535): Vahingoittuneen ammatillinen kuntoutus oli keskeytynyt, jonka johdosta häneltä perittiin takaisin tapaturmaeläkettä yhteensä 8 000 euroa. Vahingoittunut vetosi valituksessaan perheen taloudelliseen tilanteeseen ja huoltosuhteeseen kohtuullistamisen perusteeksi. Vakuutusosoikeus katsoi, että asiassa ei ollut esitetty taloudellisia tai muita sosiaalisia olosuhteita koskevia selvityksiä takaisinperinnästä luopumisen tueksi.

VakO 10.6.2019 (2778/2018/2332): Vakuutuslaitoksessa korvauksen maksatuksessa oli tapahtunut virhe, jonka johdosta vakuutuslaitos peri takaisin aiheetta maksettuja korvauksia yhteensä 7 200 euroa. VakO katsoi, että asiassa ei ollut aihetta luopua takaisinperinnästä edes osittain, vaikka vahingoittunut esitti valituksensa tueksi selvitystä taloudellisista ja muista olosuhteista (asumistilanne, huollettavien määrä).

VakO 9.4.2019 (2326/2018/1571): Vahingoittuneen ammatillinen kuntoutus oli keskeytynyt, jonka johdosta häneltä perittiin takaisin tapaturmaeläkettä yhteensä 13 000 euroa. Vahingoittunut vetosi valituksessaan mm. heikkoon elämänvaiheeseen ja masennukseen kohtuullistamisen perusteeksi. Vakuutusosoikeus katsoi, että asiassa ei ollut esitetty taloudellisia tai muita sosiaalisia olosuhteita koskevia selvityksiä takaisinperinnästä luopumisen tueksi.

VakO 15.11.2017 (137/2017/5317): Vakuutuslaitos peri takaisin tapaturmaeläkettä työansioden johdosta yhteensä 15 000 euroa. Vahingoittunut ei valituksessaan esittänyt selvitystä kohtuullistamisen tueksi. Vakuutusosoikeus katsoi, että asiassa ei ollut esitetty taloudellisia tai muita sosiaalisia olosuhteita koskevia selvityksiä takaisinperinnästä luopumisen tueksi.

4.6. Menettely takaisinperinnässä

Takaisinperintä edellyttää yleensä aiheettomasti maksetun korvauksen perusteena olevan lainvoimaisen päätöksen korjaamista tai poistamista sekä uuden valituskelpoisen päätöksen antamista. Korvauksen perusteena olevan päätöksen poistaminen ei ole yleensä tarpeen silloin, kun aiheeton maksaminen on johtunut olosuhteiden muuttumisesta. Tällöin korvausta tarkistetaan uudesta ajankohdasta lukien antamalla siitä uusi päätös. Takaisinperintä perustuu tällöin tarkistetun korvauksen vanhan ja uuden määrän väliseen erotukseen.

Vakuutuslaitos ei siten voi antaa päätöstä takaisinperinnästä ennen kuin asiavirheen korjaamista koskeva asia, korvauksen tarkistamista koskeva asia tai päätöksen poistamista koskeva hakemus on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu.

Mikäli vakuutuslaitos antaisi takaisinperintäpäätöksen ennen kuin takaisinperinnän kohteena oleva asia (esimerkiksi oikeus päivärahaan) on ratkaistu uudelleen lainvoimaisesti, tamlä voi takaisinperintää koskevan valituksen johdosta kumota annetun takaisinperintäpäätöksen ennenaikaisena.

Jos tamlä on vakuutuslaitoksen poistohakemuksen johdosta poistanut annetut päätökset ja määrännyt asian vakuutuslaitoksen uudelleen käsiteltäväksi, vakuutuslaitoksen tulee käsitellä asia uudelleen ja antaa sitä koskeva uusi muutoksenhakukelpoinen päätös. Vakuutuslaitos voi antaa takaisinperintää koskevan päätöksen vasta sen jälkeen, kun sen antama uusi korvausasiaa koskeva päätös on lainvoimainen. Esimerkiksi se, kenelle (vahingoittunut vai työnantaja) ja kuinka paljon kultakin ajanjaksolta maksetaan päivärahaa, tulee ratkaista päätöksellä lainvoimaisesti ennen kuin aiheettomasti maksettua määrää voidaan periä takaisin takaisinperintäpäätöksellä.

Korvauksensaajan kuuleminen

Ennen takaisinperintäpäätöksen antamista korvauksensaajaa tulee hallintolain nojalla **kuulla** takaisinperinnästä. Samassa yhteydessä häntä voidaan myös kuulla mahdollisesta vilpistä ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnin tahallisuudesta. Kuulemiskirjeessä korvauksensaajalle tulee kertoa aiheettomaan maksuun johtaneet seikat ja aiheettoman korvauksen määrä. Korvauksensaajaa tulee myös kuulla ja saada nimenomainen suostumus, mikäli takaisinmaksu toteutettaisiin kuittaamalla suurempi kuin kuudesosa vastaisuudessa maksettavasta nettokorvauserästä.

Jos korvauksensaajaa ei ole ehditty kuulemaan ennen hänen kuolemaansa, takaisinperinnästä on kuultava kuolinpesän edustajaa.

Kuuleminen tehdään kirjallisesti ja kuulemiselle varataan kohtuullinen kahden viikon määräaika.

Takaisinperintäpäätös

Takaisinperinnästä tulee antaa oma erillinen muutoksenhakukelpoinen ja perusteltu päätös. Päätös voidaan antaa, kun kuulemiselle varattu määräaika on kulunut umpeen.

Päätöksessä todetaan mm. virheen sisältö, aiheettomasti maksetun ja oikean korvauksen määrä, takaisin perittävä määrä (netto- ja bruttomäärä, katso tarkemmin kohta 4.6.) samoin kuin perusteet mahdolliselle takaisinperinnästä luopumiselle tai kohtuullistamiselle. Tehty kohtuullistamisharkinta tulee myös perustella. Mikäli vilpin perusteella ei ole tehty lainkaan kohtuullistamisharkintaa, tulee tämäkin kirjata päätöksen perusteluihin. Perusteluissa tulee myös avata, miksi korvauksensaajan menettelyä ja ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiä on pidetty vilpillisenä. Myös takaisinmaksutapa tulee todeta.

Myös silloin, kun vakuutuslaitos luopuu kokonaan takaisinperinnästä, on oikeusturvasyistä tarpeen antaa asiasta päätös. Jos takaisinperinnästä luovutaan aiheettoman maksun vähäisen määrän johdosta, asia voidaan todeta korvausta

koskevan päätöksen yhteydessä. Takaisinperinnästä luopumisesta annetaan päätös aina pyydettyäessä.

Takaisinmaksu ja maksuohjelma

Varsinainen korvauksen takaisinperintä voi käynnistyä vasta **lainvoimaisen takaisinperintäpäätöksen** perusteella, joka on suoraan täytäntöönpantavissa ilman erillistä päätöstä tai tuomiota.

Vaikka vakuutuslaitoksen päätöstä on yleensä muutoksenhausta huolimatta noudatettava, kunnes asia on lainvoimaisesti ratkaistu, ei kuitenkaan ole kohtuullista vaatia korvauksensaajaa suorittamaan aiheettomasti saatua korvausta, jos hän on valittanut takaisinperinnästä. Siten vakuutuslaitos voi ryhtyä konkreettisiin takaisinperinnän täytäntöönpanotoimiin ml. kuittaamiseen vasta kun takaisinperintää koskeva päätös on lainvoimainen.

Yleisin takaisinmaksun muoto on **kertasuoritus** tai maksu useammassa maksuerässä **maksuohjelman** mukaisesti. Kertasuoritus tarkoittaa sitä, että asianosainen makaa koko velan kerralla eräpäivään mennessä.

Korvauksensaajalle on yleensä syytä antaa **maksuaikaa**. Korvauksensaajan kanssa voidaan myös sopia maksuohjelmasta ja jakaa takaisin maksettava summa useampaan maksuerään sopimalla maksupäivistä. Näin on hyvä menetellä erityisesti silloin, kun takaisinperittävä määrä on suurehko.

Vaikka korvauksensaajan maksukyky huononisi olennaisesti takaisinperintäpäätöksen antamisen jälkeen, takaisinperintäpäätöstä ei yleensä tämän vuoksi oikaista. Sen sijaan takaisinmaksuerien suuruus ja aikataulu voidaan muuttaa maksukykyä vastaavaksi.

Viimesijaisesti saatava peritään takaisin **ulosoton** kautta. Ulosottohakemus lähetetään ulosottoviranomaiselle ja siihen liitetään kirjallinen, lainvoimainen takaisinperintäpäätös, joka on ulosoton peruste.

Takaisinperittävä saatava saattaa **vanhentua**, jos päätöksen poistomenettely pitkittyy samoin kuin sitä seuraava takaisinperintäprosessi.

Aiheettomasti maksettu korvaus on perittävä takaisin **kymmenen vuoden** kuluessa sen maksupäivästä lukien. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu **viiden vuoden** kuluttua takaisinperintäpäätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu.

4.7. Takaisinperintä kuittaamalla

Takaisinperinnän yksi muoto on aiheettomasti maksetun korvauksen kuittaus vastaisuudessa maksettavista korvauseristä.

Kuittaus voidaan kohdistaa vain **ansionmenetykskorvauksiin ja perhe-eläkkeisiin**, joita ei ole säädetty ulosmittauksen ulkopuolelle vastaavalla tavalla kuin hoitotuki, vaatelisä, haittaraha, hautausapu, sairaanhoitokulujen korvaus sekä eräät muut henkilökohtaiset korvaukset. Näitä ei saa ulosmitata eikä käyttää kuittaukseen.

Kuittausta on rajoitettu siten, että kulloinkin maksettavasta ansionmenetykskorvauksesta tai perhe-eläkkeestä ei saa ilman korvauksensaajan suostumusta vähentää enempää kuin **kuudesosa nettokorvauksesta**. Nettokorvauksella tarkoitetaan sitä määrää, joka jää jäljelle sen jälkeen, kun korvauksesta on tehty ennakonpidätys tai pidätetty lähdevero.

Korvauksensaaja voi suostua tätä kuudesosaa suurempaan kuittaukseen. Tällöin vakuutuslaitos voi kuitata korvauksesta sovitun suuremman määrän ja vaikka koko

korvauksen. **Suostumuksen** tulee olla nimenomainen ja se on pyydettävä ja saatava aina kirjallisena.

Kuittausta voidaan jatkaa, vaikka päiväraha muuttuisi kuittauksen kestäessä tapaturmaeläkkeeksi. Kuittaukseen ei vaikuta myöskään se, että korvaus on välillä keskeytynyt, vaan kuittausta voidaan jatkaa myöhemmästä korvauksesta. Tällöin korvauksensaajalle ilmoitetaan, että korvauksen takaisinperintää jatketaan.

Kuittaus tehdään vain aiheettoman maksun saaneen **omaan korvaukseen**. Perhe-eläkkeestä ei siis voi kuitata vahingoittuneelle liikaa maksettua tapaturmaeläkettä eikä lapseneläkkeestä voi kuitata leskelle liikaa maksettua leskeneläkettä. Työnantajalle aiheettomasti maksettu korvaus voidaan kuitata työnantajalle myöhemmin maksettavasta korvauserästä.

Kuittaus voi kohdistua myös korvauksensaajalle **eri vahinkojen** johdosta maksettaviin korvauseriin silloin, kun korvauksensaajalla on saatavaa samalta vakuutuslaitokselta toisesta työtapaturmasta tai ammattitaudista.

Takaisinperintää koskevassa päätöksessä on kerrottava, jos takaisinperintä toteutetaan vastaisista korvauseristä kuittaamalla. Päätöksessä ilmoitetaan kuitattava määrä ja mistä korvauseristä se kuitataan.

Vasta kun vakuutuslaitoksen takaisinperintää ja kuittausta koskeva päätös on **lainvoimainen**, vakuutuslaitos voi ryhtyä kuittaamaan takaisinperittävää määrää korvauksesta. Kuittaaminen on mahdollista myös takautuvasta korvauksesta silloin, kun korvausta myönnetään tai korotetaan taannehtivasti ja korvausta on aiemmin maksettu aiheettomasti.

4.8. Takaisinperintä - verotus ja tulorekisteri

Verohallinnon ohje – korvauksen takaisinperintä netto- vai bruttomääräisenä

Verohallinto on 19.11.2021 antanut [ohjeen](#) eläkkeiden ja etuuksien takaisinperinnästä (VH/5684/00.01.00/2021). Ohjeessa käsitellään eläkkeiden ja veronalaisten lakisääteisten korvausten takaisinperinnän vaikutusta verotukseen sekä maksajan ennakonpidätysmenettelyä.

Takaisinperittyjen korvausten oikaisusta säädetään tuloverolain (1535/1992) [112 a §:ssä](#). Säännöksen 1 ja 2 momentit koskevat erityisesti verovelvolliseen korvauksensaajaan kohdistuvaa takaisinperintää.

Jos aiheetta maksettu korvaus peritään takaisin korvauksensaajalta, verottaja vähentää korvauksensaajan takaisin maksaman määrän takaisinmaksuvuoden verotuksen oikaisuna ns. takaisinperintävähennyksenä. Kuitenkin jos korvauksensaaja maksaa suorituksen takaisin Verohallinnon päätöksellä ([Verohallinnon päätös takaisin perittyjen etuustulojen takaisinmaksun määräpäivästä etuudensaajan verotuksessa](#)) määräämään päivämäärään mennessä, verottaja voi ottaa takaisinmaksun huomioon jo alkuperäisen suorituksen maksuvuoden verotuksessa. Tällöin verotuksessa ei tehdä ns. takaisinperintävähennystä.

Takaisinperinnän yhteydessä käytetään termejä **nettoperintä ja bruttoperintä**. Nettoperintä tarkoittaa sitä, että vakuutuslaitos perii korvauksensaajalta aiheettomasti maksetun korvauksen takaisin **nettomääräisenä** eli summan, josta on vähennetty veron ennakonpidätyksen osuus.

Tällöin verottaja huomioi ennakonpidätyksen osuuden vakuutuslaitoksen velvoitteissa. Verottaja ei lue takaisinperittyyn määrään kohdistuvaa ennakonpidätystä verovelvollisen korvauksensaajan hyväksi maksuvuoden verotuksessa.

Vakuutuslaitos voi periä korvauksen takaisin nettomääräisenä, jos korvauksensaaja maksaa korvauksen takaisin maksuvuotena tai maksuvuotta seuraavan vuoden alussa

ennen Verohallinnon edellä mainitulla päätöksellään määräämää päivämäärää (vuonna 2022 30.4.). Tämän jälkeen vakuutuslaitoksen tulee käyttää bruttoperintää.

Bruttoperintä tarkoittaa sitä, että vakuutuslaitos perii korvauksensaajalta aiheettomasti maksetun korvauksen takaisin **bruttomääräisenä** eli summan, joka sisältää myös veron ennakonpidätyksen osuuden.

Tällöin verottaja lukee takaisinperittyyn määrään sisältyvän ennakonpidätyksen verovelvollisen korvauksensaajan hyväksi alkuperäisen maksuvuoden verotuksessa.

Takaisinperintäpäätöksestä tulee käydä ilmi takaisin perittävän määrän netto- ja bruttomäärä.

Tulorekisterin ohje – takaisinperityn korvauksen ilmoittaminen tulorekisteriin

Eläkkeiden ja etuustulojen takaisinperinnän ilmoittamisesta tulorekisteriin kerrotaan Tulorekisterin ohjeissa [Etuudet: takaisinperintä ja regressi](#) sekä [Etuudet: takaisinperintä ja regressi kansainvälisissä tilanteissa](#).

Kun korvauksensaaja maksaa aiheettomasti maksetun korvauksen takaisin vakuutuslaitokselle, vakuutuslaitoksen tulee ilmoittaa tieto takaisinmaksusta tulorekisteriin viimeistään viidentenä päivänä sen päivän jälkeen, jolloin vakuutuslaitos on saanut tiedon takaisinperityn määrän maksamisesta, sen maksajasta ja siitä, mihin korvaukseen maksu liittyy.

Lisätietoa vuosi-ilmoituksen korjaamisesta takaisinperintätilanteissa on Verohallinnon ohjeessa [Täytykö vuosi-ilmoitusta korjata, jos suoritus on peritty takaisin?](#)

5. Kuvaus kokonaisprosessista

Päätöksen korjaaminen (244 §) tai päätöksen poistaminen (246 §) yhdistettynä aiheettomasti maksetun korvauksen takaisinperintään (247 §) on usein pitkäkestoinen ja monivaiheinen prosessi.

Ohessa on lyhyesti kuvattu tämän prosessin päävaiheita:

1. Virheellisen tilanteen tunnistaminen - onko korvausasian käsittelyssä tapahtunut asiavirhe? Onko annettu korvauspäätös perustunut virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai ilmeisen väärään lain soveltamiseen (onko päätös ilmeisen lain vastainen) taikka onko päätöstä tehtäessä tapahtunut menettelyvirhe?
2. Virheellisen tilanteen arviointi - millaisia vaikutuksia asiavirheen sisältävän päätöksen korjaamisella on ja tapahtuuko se asianosaisen vahingoksi? Edellyttääkö virheellisen päätöksen korjaaminen asianosaisen suostumusta? Onko virhetilanne johtanut aiheettoman korvauksen maksamiseen? Kuinka todennäköistä on, että asianosainen suostuu virheellisen päätöksen korjaamiseen, vai tuleeko virheellisen päätöksen poistamista hakea tamlalta?
3. Asianosaisen kuuleminen

Asiaosaista tulee kuulla kirjallisesti asiavirheestä, pyytää häneltä suostumusta virheellisen päätöksen korjaamiseen hänen vahingokseen sekä informoida tulevasta aiheettoman korvauksen takaisinperinnästä. Kuulemiseen vastaamiselle varataan kohtuullinen kahden viikon aika.
4. Mikäli asianosainen antaa suostumuksensa asiavirheellisen päätöksen korjaamiseen, virhe korjataan poistamalla virheellinen päätös ja antamalla asiassa uusi muutoksenhakukelpoinen päätös.
5. Mikäli asianosainen ei anna suostumustaan asiavirheellisen päätöksen korjaamiseen, vakuutuslaitos tekee päätöksen poistohakemuksen tamlalle.

6. Vakuutuslaitos voi keskeyttää korvauksen maksamisen tai maksaa sen vaatimuksensa mukaisena väliaikaisella päätöksellä sinä aikana, kun asiavirheellisen päätöksen korjaamisasia on vireillä vakuutuslaitoksessa tai päätöksen poistohakemus on vireillä tamlassa.
7. Mikäli tamla hyväksyy vakuutuslaitoksen poistohakemuksen, se määrää vakuutuslaitoksen käsittelemään asian uudelleen. Vakuutuslaitos käsittelee asian uudelleen ja antaa asiasta uuden muutoksenhakukelpoisen päätöksen.
8. Kun asiavirheen korjaamista koskeva vakuutuslaitoksen uusi päätös tai poistohakemuksen johdosta vakuutuslaitoksen antama uusi päätös on lainvoimainen, vakuutuslaitos voi antaa aiheuttomasti maksettua korvausta koskevan takaisinperintäpäätöksen.
9. Ennen takaisinperintäpäätöksen antamista korvauksensaajaa on kuultava kirjallisesti takaisinperinnästä. Kuulemisen yhteydessä vakuutuslaitos voi pyytää asianosaisen suostumusta kuittaamiseen vastaisuudessa maksettavista korvauseristä yli laissa säädetyn suojaosuuden.
10. Vakuutuslaitos voi käynnistää takaisinperinnän mukaan lukien kuittaamisen vasta, kun takaisinperintäpäätös on lainvoimainen.